

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Tractatus Primi Pars I. de Usuris, & interesse, Pars II. de Cambiis, Pars III. de Censibus, Pars IV. de Societatibus Officiorum

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1691

Disc. XIII. Romana pecuniaria seu cambiorum. De probatione mandati seu facultas accipiendi ad cambium, & girandi seu continuandi super cambiis, quomodo sufficienter facta esse dicatur, ut cambia ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74112](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74112)

ROMANA
P E C U N I A R I A
S E U
C A M B I O R U M
P R O
R A T I O N E B A N C A R I A I L L O R U M D E
V A L E N T I B U S
C U M
C A M E R A A P O S T O L I C A .

*Casus disputatus coram Thesaurario & in Camera,
& sopitus per concordiam.*

De probatione mandati seu facultatis accipiendi ad cambium, & girandi seu continuandi super cambijs, quomodo sufficienter facta esse dicatur, ut cambia debeantur.

S U M M A R I U M .

- 1 **F** Actus series.
- 2 Non potest quis subijci cambijs nisi sequatur intimatio, & quando hac non sit necessaria.
- 3 Remissio intimationis quomodo probetur.
- 4 De pluribus modis cum quibus id probatur.
- 5 Approbata videntur computa transmissa si recipiens non contraxerit, vel contraxerit in aliquibus partibus.
- 6 Quando in cambijs solutis intret potius terminus repetitionis indebiti quam ille usurarum.
- 7 Procurator seu instructor generalis, cui negotij generalis administratio data est, an possit sine speciali facultate sumere ad cambium.
- 8 Quid in socio vel partecipe.
- 9 De privilegio fisci avocandi pecuniam solutam creditori posteriori.
- 10 De notabili declaratione dicti privilegij avocationis competentis fisco vel alteri privilegiato.

D I S C U R S U S X I I I .

Postquam Adrianus Honoratus suscepit in apud ad novennium Thesaurariam Marchiae, admisit pro quibusdam ratis vulgo *soldi* nuncupatis, ad participationem utilium Philippum Valentem in Urbe negotiatorem, quem etiam deputavit ejusdem Thesaurariae & negotij in ipsa Urbe depositarium & instorem seu administratorem, per cuius manus solutiones pensionis seu census iuxta statuta tempora ipsi Camerae seu Montifis aliisque assignariis fierent; Cumque saepius, ut huiusmodi negotiorum consuetudo est, ex effectibus non haberetur pecunia dictis solutionibus prompta, Philippus praedictus, ut dictas solutiones prompte impleret, plures notabiles summas, vel ab alijs, vel a seipso accepit, praesertim sub die 9. Maji 1644. scuta 20. m., sub die 4. Martij 1645. alia scuta 20. m., & sub die 18. Octobris ejusdem

anni scuta 10. m., de quibus tractu temporis una cum cambijs decursis ex pecunijs transmissis se reintegravit; Sequuta vero morte Adriani dicto novennio durante, ac praetendens quod Camera remaneret in notabili summa creditrix, duas excitavit praetensiones contra Valentem, seu ejus interim defuncti haereditatem & rationem bancariam, Unam nempe communem quoque Sachettis, ut ob admissionem ad participationem utilium effecti essent socij appaltus, proindeque ex fisci privilegio possent infolidum conveniri.

Alteram super repetitione dictorum cambiorum tanquam indebitè exactorum, stante quod in praedicta deputatione talis facultas attributa non erat, unde propterea quando sibi incumbere necessitas solvendi Camerae vel assignarijs, dicebant Camerales eum debuisse interpellare, suasque facere protestationes ad effectum ut principalem sub cambijs ponere potuisset juxta decisionem in *Anconitana cambiorum coram Carillo* inter suas *decis. 282. alijs decis. 224. par. 9. recent. & in eadem coram Peutingero decis. 346. par. 10. recent.*, de quibus saepius *hoc tit.*, praesertim in *Romana partitorum discursu sequen.* Et hoc stante Thesaurarius more Camerales, non obstantibus ijs, de quibus infra, mandatum executivum relaxavit, à quo interposita appellatione ad Camerae, & assumpta disputatione dubij, *An & quomodo esset inhibendum*, vel sequuta ista disputatione abique resolutione, vel ea pendente (quod memoria non suggerit) tam ista quam altera superius insinuata controversia sopita fuit per concordiam, qua mediante dicta ratio bancaria certam summam Camerae solvit, cessione reportata ejus jurium, Et subintrando in univertum jus activum & passivum Honorati

Improbabilis tamen mihi pro Valente scribenti, videbatur ista Camerae praesentio, quoniam licet vera esset dicta propositio per Camerales deducta, quod scilicet fidejussor vel administrator pro principali solvens, illum sub cambijs vel usuris ponere non potest, nisi praevia interpellatione, per quam ille sciat, nedum solutionis casum evenisse, sed etiam usurarum vel cambiorum oneri subjectum fore, nihilominus id cessat, quando concurrat attributa facultas seu mandatum cum remissione intimationis praedictae, cum tunc receptissimum sit id explicari posse, ut *decis. 274. num. 3. & 4. par. 5. recent.*, & habetur saepius in praecedentibus praesertim *disc. 2.*

Quamvis autem de dicta expressa facultate seu mandato non constaret nisi respectu primae partitae, Adhuc tamen receptum est, non esse praesens necessariam expressam probationem per scripturam, quia mandatum etiam sine scriptura per alias probationis species justificari potest, Quinimò etiam ex praesumptiombus & conjecturis deductis vel à priori vel etiam à posteriori ob sublequentem approbationem, quae mandatum probat, seu illi aequipollet, Ut ultra generalia, quae frequenter in jure habentur circa probationem mandati praesumpti, in his specialibus terminis bene firmat *Rota decis. 32. & 33. post Turr. de cambijs. in Romana cambiorum 28. Aprilis 1651. coram Verosio*, admittitur in *Ravennaten. seu Faventina cambij 16. Junij 1653. coram Bichio*, de qua *discursu praecedenti* & in alijs *Turr. in addit. ad dictam decis. 32. litt. E. fol. 549.*

Ex pluribus autem ista probatio nimis evidenter deducebatur, quae ubi singulariter difficultates pati possent, attamen unita ponebant rem inclaris

claris ex vulgari regula, ut *singula quae non prosunt unita juvant*, Potissimè quia non agebatur de justificatione realitatis cambiorum, & profanandorum vitio intrinseco, itaut intrare posset difficultas, an libris alijsque scripturis seu factis partium deferendum esset ad excusandam usuram, cum omnia realitatis requisita benè justificata concurrerent, itaut cessante peculiari rigore, qui in materia usuraria haberetur, quaestio esset super simplicis & indifferenti probatione voluntatis seu mandati.

Primo igitur de dicto mandato constabat ex libris ejusdem Honorati & Theaurariae, in quibus, juxta indigentiarum tempora, adnotata erat facultas dicto Valenti attributa accipiendi pecuniam sub cambijs, qui libri plenè probant contra scribentem ad *text. in l. Publica §. ultimo ff. de positi Capuraquen. dec. 166. p. 2. Buratt. dec. 344. n. 3. dec. 212. n. 2. post Zacch. de obl.*, ubi in specie verificationis cambiorum; Secundo ex libris mercantilibus ejusdem Valentis legalissimè tentis, qui licet pro scribente non omnino concludenter probant, attamen vel magnum faciunt adminiculum, vel efficacibus adminiculis concurrentibus ad sufficientem probationem idonei reputari solent ex deductis in terminis librorum mercantium per *Rotam in Rom. mercium 1642. coram Melio*, Et in fortioribus terminis libri privati in *Rom. pensionis palatii 26. Ju. 1651. §. dec. 179. p. 11. rec. coram eodem*, & in alijs frequenter; Tertio ex quadam epistola ejusdem Honorati, per quam Valentem rogabat, ut traheret per nundinas quantum minus fieri potest, & ad solos limites necessitatis, qui loquendi modus praesupponit praecedentem facultatem trahendi; Quarto ex qualitate personae mandatarii, qui ad omnia alia Theaurariae negotia deputatus erat, cum de facili praesumatur mandatatum in ea persona, quae alia negotia tanquam mandantis gerere solet *Menoch. lib. 2. praesumpt. 33. num. 13. cum alijs in Avenionen pecuniaria 15. Januarij 16. 8. coram Danozetto inter suas decis. 786.* & habetur frequenter praesertim in *Romana extinctionis Censuum pro Domo Professae Societatis Jesu sub rit. de Censibus*. Quinto fortiter ex communi usu Curiae & mercatorum, ex quo maxima verisimilitudo resultabat, quoniam ubi Barones, vel Appaltatores deputant in Urbe Depositarios ad solvendos praesertim singulis bimestribus fructus locorum montium Montifis, communis consuetudo est, eis tribui facultatem capiendi pecuniam, quae promptè non subministraretur ad cambium; Verisimilitudo autem seu communis usus satis in hac materia praesumptivae probationis mandati attendi debet ex deductis per *Mauric. de racis. lib. 7. tit. 6. num. 1. §. alios*; Et sexto demùm fortiter ex subsequuta ipsius principalis approbatione, quae mandato aequipollit ex deductis in *Ravennaten. seu Faventina Cambij*, & in alijs; Potissimè quia non solum Philippus transmissit Adriano partitas istorum cambiorum, quibus non constabat contra dixisse, quod sufficeret ad approbationem, ut bene *Marrbefillan. singul. 22. Clarin. lib. 1. controu. 44. num. 16. cum sequen. Rota decif. 811. num. 9. part. 1. divers. Adden ad Buratt. decif. 486. nu. 7.* sed potius constabat de subtilissima contradictione aliquibus partitis modicae considerationis, ex quibus evidenter constabat, Adrianum satis accuratè vidisse & considerasse computa transmissa, undè tanquam mercator peritissimus, si in minutjs advertit & contradixit, multò magis circa notabilem partitam istorum cambiorum contradixisset, nisi mandati,

ac sufficientem facultatem tribuisset; Contradicens autem scripturam in una re, in absque probare videtur, ut in terminis computorum *Munnoz de ratiocin. cap. 32. num. 31.*; Et his addebatur generalis praesumptio, quae militat pro cambijs jam solutis approbata per *Roan. in Romana pecuniaria 7. Junij 1647. coram Corrado §. finali.*

Ponderando etiam, quod ubi non agitur de cambiorum solutorum infectione intrinseca redolente usuram, quo casu, juxta opinionem à Rota & Curia receptam, non intrant termini repetitionis indebiti, sed imputationis ipso jure, quando illi locus est, vel cessante materia imputabilitatis, adhuc nè usuris fraus fieret, semper creditor, qui ex pecunia accessiones recepit, de illarum titulo justificativo docere debet; Sed indebitum praetenditur ex alio defectu indifferenti extra usurariam labem, Tunc ubi non agitur de coacta solutione judiciali, sed de voluntaria extrajudiciali, quia indebitum non praesumitur, cum nemo praesumatur jactare suum, onus est agentis ad illius repetitionem illud concludenter probare, ut admittitur in eadem *decisione 69. par. 9. recent.*, quae in hac materia cambiorum indebitè solutorum circumfertur tanquam magistralis, & est receptissima propositio, de qua saepius *sub rit. de credito &c.* Undè propterea dicebam Camerae atrici ex persona dicti Adriani sui debitoris venienti incumbere onus concludenter probandi negativam dicti mandati, cujus negativae probatio, quoties non allegatur ab ipso principali, sed à creditore, vel alio tertio, videtur impossibilis, quia cum agatur de re pendente ab animo principalis, isto defuncto, vel aliàs contrarium non asserente, non de facili ad talem probationem deveniri potest, Multo magis tot adminiculis, & praesumptionibus concurrentibus, undè inspecta etiam veritate, casus videbatur extra omnem dubitationem.

Ex abundanti quoque dicebam, quod ubi etiam de isto mandato non constaret, Adhuc tamen cum dictus Philippus generalis institor, seu administrator deputatus esset ad explenda omnia Theaurariae negotia in Urbe, praesertim ad solutiones Camerae, vel Montifis debitjs temporibus faciendas, ob quas non sequitur negotium longè majora damna pari poterat, Hinc non improbabiler de jure dicendum videbatur, sub dicto mandato seu institoria generali istam quoque facultatem contineri, quoniam procuratori constituto ad aliquid agendum, demandata consentur omnia ea, quae pro eo negotio explendo necessaria sunt, illa praesertim quae de communi usu fieri solent, & quae verisimiliter idem principalis pro eodem negotio explendo faceret *Assiet. decif. 340. num. 5. Cappo. Latr. consult. 108. num. 11. §. sequen.* Et in specialibus terminis procuratoris, ut pro liberando ejus principali à gravioribus usuris, seu à majori damno, vel incommodo, accipere possit pecunias sub usuris etiam à seipso, ad litteram probat *text. in l. §. in contraria 37. ff. de usuris; §. in l. si verò 12. §. si nihil ff. mandati*, quae jura licet hodie ita indefinitè non procedant in illis usuris, quae de jure civili permittuntur, de jure canonico in utroque foro damnatae sunt ex deductis per *Leotar. de usuris quest. 34. num. 14.*; Nihilominus adhuc illorum dispositio vel ratio rectè procedit in actibus licitis & permittis, ut sunt cambia realia formam Pianae Constitutionis habentia, ut in specie procuratoris capientis ad cambium exemplificat *Leotar. dicta quest. 34. n. 26.*, & habetur deductum in *Romana partitorum disc. sequenti.*

8 Ea potissimè circumstantia accedente, quod non agebatur de simplici mandatario, seu instutore qui nudi ministri personam gereret, sed de eo, qui erat negotij ejusque utilium particeps, undè vel propriè, juxta Camerae prævisionem, socius dici poterat, vel saltem impropiè, itaut caderet illa facultas, quæ pro explendis negotiis socialibus uni sociorum attributa est accipiendi pecuniam sub ufuris *ad text. in l. si unus §. si quid unus ff. pro socio,* cujus dispositio etiam hodie viget in actibus licitis & de jure canonico permittis, prout est accipere sub cambijs realibus ex deductis *per Leotar. de usuris quest. 31. n. 44.*

9 Videntes Camerales ex præmissis se quodammodo conuictos, ad alterum conuolabant fundamentum avocationis pecuniarum ex privilegio fiscali sibi competente contra creditorem posteriorem, quamvis essent in casu, in quo privato creditori anteriori talis avocatio non competeret ex deductis *per Fontanell. de pact. claus. §. gloss. par. 7. n. 67. & alios;* Verum & hoc fundamentum, neque substantiam habebat, quoniam quicquid esset de hujus fiscali privilegij intelligentia in genere, attamen in præsentis difficultas cessabat, quoniam omnes DD. istam avocationis materiam tractantes præsupponunt existentiam crediti anterioris de tempore factæ solutionis posteriori actu & habitu, itaut tunc anteriori per debitorem solvi debuisset, proindeque malè gessisse diceretur, neglecto Fisco seu alio anteriori privilegiato, privatum posteriorem gratificari. Secus autem ubi Fiscus vel alter privilegiatus est anterior creditor habitu non autem actu, *ut ex Bald. in l. ubi adhuc Cod. de jur. dot. c. 7. n. 17;* Et quando auctoritas deficeret, id evidenter probari dicebam ex ipsa naturali ac necessaria ratione commercij, cum alias illis, qui camerales appaltus suscipiunt ad longum tempus, seu alias cum Fisco contrahunt, vel fiscalia negotia administrant, omninò interdictum esset commercium, in eorundem negotiorum, seu appaltuum explicati-
one adeò necessarium. si etiam pro debitis, & terminis in futurum maturandis practicabile esset istud privilegium avocandi pecunias solutas illis, cum quibus medio tempore contractum fuit, & quando fiscus actu creditor non erat, sed quia non expedit negotiatoribus cum fisco contendere, idcirco expediens fuit, eo meliori modo, quo fieri potuit, concordiam ut supra me etiam consulente amplecti.

ROMANA PARTITORUM

PRO

ANTONIO FRANCISCO
FARSETTO

CUM

HORATIO FALCONERIO.

*Casus decisis per Cameraam pro Falconerio cum
temperamento.*

De facultate data Socio administratori accipiendi pecunias ad cambium pro ne-

gotio sociali explendo in certo casu. An exerceri possit absque intimatione consocii, quod casus evenerit, quem ille credere poterat non evenisse.

Si Socius ut extingueret cambium limitatum inuit in præjudicium negotii socialis cambium rigorosum, An substineatur actus ad limites prioris cambii limitati, itaut ad eam rationem cambia deberentur; Et an facultas accipiendi ad cambium in solo casu indigentia possit exerceri prius quam indigentia casus veniret, ac præventivè, ut eveniente casu pecunia esset prompta. Et aliqua de clausura nundinarum.

S U M M A R I U M.

- 1 **F**Acti series.
- 2 **D**e instutore, vel alio administratore, ut sibi datam facultatem in subsidium sumendi ad cambium exercere non possit sine interpellatione.
- 3 **D**e differentia mandati ad capiendum ad cambium dati per debitorem creditori, vel simplici administratori seu socio.
- 4 **I**n cambio reali nullum dari potest lucrum certum, sed creditor potest esse in damno, & debitor in lucra.
- 5 **S**ocius non debet subjacere damno, si non sperat lucrum, alias dicitur Societas leonina.
- 6 **A**n socius in causam negotij socialis possit girare cambia sub suo nomine privato.
- 7 **F**acultas capiendi ad cambium non potest exerceri cum seipso.
- 8 **D**e regula quod potui, nolui &c.
- 9 **D**e materia aequitative actionis de in rem verso, quando intret nec ne.

D I S C U R S U S XIV.

Inierunt Falconerius, & Farsettus in Urbe negotiatores partitum cum Camera Apostolica super decem millibus locis montis salis vacabilis fructantibus octo pro centenario pro pretio decies centies millies scutorum, in illis belli necessitatibus, singulis mensibus in Urbe, ac Civitatibus Bononiae & Ferrariæ respectivè subministrandis pro certis ratis in singulos menses distributis, à mense scilicet Februarij ad totum mensem Septembris anni 1643. conventionem inter ipsos negotij socios habita, quod ejus administratio tota esset penes Falconerium, qui ad effectum faciendi statutis temporibus conventas pagas, liberam haberet facultatem vendendi loca montium, ex quorum pretio id impleri destinatum erat, & quando ex emptorum deficiencia id sequi non posset, quod tunc in casu indigentia, cum eo minori quo fieri posset negotij detrimento, sumere posset pecunias ad cambium, & recambium ab alijs, & quando neque hoc modo pecunia reperirentur, tunc Farsettus interpellatus concurrere deberet ad supplendas summas deficientes ad pagarum complementum de proprio, alias ad omnia damna; Postmodum verò Falconerius cum eadem Farsetti participatione de mense Martij 1644. quando dicti alterius computi solidatio cum Camera jam sequuta fuerat, aliud cum eadem fecit partitum locorum 300. pro scuto. 29100. in pecunia numerata.

Super utroque partito inter dictos socios in computorum solidatione multa exorta fuerunt contro-